

III. CONFIRMATIO REGNICOLARUM DE NON MOVENDO BELLO^a

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, ^bMagnus Dux Lithvaniae, Russiae Prussiaeque etc. dominus et haeres^b. Significamus tenore praesentium, ^cquibus expedit, universis^c, quod cum variis ac multiplicibus indignitatibus et iniuriis a magistro ordinis Theutonicorum in Prussia, Illustrissimo^d videlicet Alberto marchione Brandenburgensi, lacesiti essemus, et insuper quia nobis debitum iuxta perpetuae pacis^e continentiam post sui in magisterium^e assumptionem et gravem^f iniuriam regni non praestitit, conventum in civitate nostra^g Thorunensi celebravimus^h generalem², in quo etsi pecuniaria subsidia cum consilio et consensu omniumⁱ consiliariorum nuntiorumque terrestrium ad propulsandum bellum, quod iam praefatus magister in Prussia exorsus erat, decreta essent³, et ob hanc causam generalis belli expeditio in eodem conventu ^jlaudata non fuit^j; dum itaque mercenario milite bellum cum magistro aestuans propulsaremus et continuaremus^k feliciter, interea eidem ex Germania subsidiarius exercitus et idem validus adventabat, regnique nostri finibus appropinquabat, regnum ingressu suo iam vastaturus, ea itaque causa permoti, accelerando, ne hostes regnum, nobis imparatis ad defensionem faciendam invaderent, et igne ac ferro vastarent, nec terrestribus, nec generali conventu celebratis, totius regni nostri militiam ad arma capessenda consurgere iussimus⁴. Quia vero, ut praefati sumus, non ex debito, sed ex virtute, amore, devotione et reverentia omnium terrarum regni nostri militares status ad locum apud oppidum Vangrowiecz^l armati convenerunt ad reprimendam vim hostilem Germanicam, fines regni nostri vastantem, necnon quia ad nostram postulationem facto delectu propriis impensis et sumptibus exercitum contra eosdem Germanos miserunt, ideo agimus et habemus gratias universis et singulis pro hac eorum optima erga nos fide et observantia atque reverentia; nos etiam, qui non consuevimus subditorum nostrorum incommodis nostra augere commoda, de solitae benignitatis nostrae clementia decernimus et statuimus praesentibus hanc ipsam motionem bellicam et delectus praefati expeditionem statutis, iuribus, privilegiis et consuetudinibus approbatis regni nostri⁵ nullum detrimentum aut derogationem allaturam, neque eandem motionem bellicam eiusdemque delectus expeditionem deinceps futuris temporibus in sequelam et consuetudinem eisdem^m venturam; quin immo pro meliori cautela et firmitudine promittimus et pollicemur omnia et singula statuta, privilegia et modos, per divos olim antecessores nostros et nos regnicolis insignis Coronae concessaⁿ⁶, ^oquoad effectum et casum^o motionis bellicae, firmiter et inviolabiliter tenere et observare, tenore praesentium mediante.

Quibus in testimonium sigillum nostrum^p est appensum. Actum et datum ^qBydgostiae in conventu generali^q, feria sexta ipso die^r sancti Andreae apostoli anno Domini millesimo quin-

^a W tekście tym uwzględniono odmianki zawarte w MK₁, t. 37, k. 18v-19 oraz w AIC, nr 416, s. 436-438. W rękopisie AIC akt ten nosi tytuł Sequitur copia litterarum per Regiam Maiestatem universae nobilitati datarum in conventu Bidgostiensi proxime praeterito.

^{b-b} W MK₁ etc.

^{c-c} W MK₁ etc.

^d Wyraz opuszczony w AIC.

^e magistratum AIC.

^f gravamen AIC.

^g Wyraz opuszczony w AIC.

^h habuimus AIC.

ⁱ W AIC communi.

^{j-j} non fuit laudata AIC.

^k continuavimus AIC.

^l Wagrowiecz AIC.

^m eiusdem MK₁.

ⁿ concessis MK₁, AIC.

^{o-o} quoad casum effectum AIC.

^p nostrum praesentibus AIC.

^{q-q} W MK₁: in conventionem Bidgostiensi.

^r die festo AIC.

¹ Idzie tu o pokój toruński z 1466 r. Por. VL, t. I, s. 202-221 oraz przekład polski u S. Sarnickiego, *Statuta i metryka przywilejów koronnych językiem polskim spisane*, Kraków 1594, s. 1085-1108.

² Por. wyżej, konstytucje sejmu toruńskiego z 8-30 grudnia 1519 r., nr V.

³ Por. ibidem, nr IV-VI.

⁴ Por. ibidem, nr IX, wici zamieszczone pod A, C-G.

⁵ Statuty piotrkowskie Jana Olbrachta z 1496 r., art. 33 De bello et constitutionibus decernendis; konstytucje sejmu piotrkowskiego 1510 r., I, art. 1; ibidem nr III; konstytucje sejmu piotrkowskiego 1511 r., IV. Problemu tego dotyczyły też konstytucje sejmu bydgoskiego 1520 r., I, art. 1.

⁶ Por. przypis poprzedni.

gentesimo vigesimo [30 XI 1520], regni vero nostri anno decimo quarto. ^sRelatio magnifici Cristofori de Schydlowyecz palatini et capitanei Cracoviensis ac regni Poloniae cancellarii. Cristoforus de S. palatinus et capitaneus Cracoviensis ac regni Poloniae cancellarius subscripsit^s.

IV. LITTERAE UNIVERSALES CONVENTUS BIDGOSTIENSIS ANNO DOMINI 1520 HABITI^a

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiaeque etc. dominus et haeres, universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris quorumcunque statuum, ordinum, sexuum et conditionum, tam terrestribus, quam civitatum^b, oppidorum ac villarum quocunque honore, dignitate, magistratu et officio insignitis et non insignitis, ad quorum notitiam praesentes litterae nostrae pervenerint, et praesertim in palatinatu Cracoviensi^c et districtibus eius consistentibus, sincere devotis et fidelibus dilectis, salutem et gratiam regiam. Reverendissimi, reverendi in Christo patres, necnon magnifici, generosi, venerabiles, religiosi, ^dnobiles, deodicatae, honorabiles^d, famati, providi, discreti et laboriosi, sincere devoti et fideles dilecti.

[1]. Cum hoc bellum, quod nobis magister et ordo sanctae Mariae Theutonicorum in Prussia indigne intulit, non modo non mitescere, sed magis ac magis fervere videatur, cumque, quod magis nos angit^e, dum hoc bello Pruthenico inviti occupamur, malleus enim hanc impensam atque ea arma adversus infideles convertere, in terris Russiae cum ipsis Tartaris, Christiani nominis perpetuis hostibus, nobis continuum et plane haereditarium bellum sit, pernecessarium fore putavimus tantis malis ac periculis, quibus regnum et dominia nostra, immo ferme tota Christianitas obiecta est, diligentius quam unquam alias consulere et providere. Statuimus igitur in hoc conventu generali Bidgostiensi communi omnium consiliariorum nostrorum et nuntiorum terrestrium consilio et assensu contributiones infrascriptas pro defensione reipublicae et nervo belli; neque enim alio convertenda est haec pecunia, quae grate pieque conferetur, quam pro defensione reipublicae et tuendis finibus Christianorum ab incursione infidelium et liberatione captivorum de potestate gentis Tartaricae ferocissimae.

[2]. Imprimis reverendissimus dominus archiepiscopus Gneznensis, legatus natus et primas, florenos trecentos, per triginta grossos florenum quemlibet computando.

[3]. Item archiepiscopus Leopoliensis centum florenos.

[4]. Episcopi omnes Poloniae per florenos centum et quinquaginta.

[5]. Item suffraganei dominorum episcoporum per decem florenos.

[6]. Item episcopi terrarum Russiae per florenos quinquaginta.

[7]. Item abbates baculati per florenos viginti quinque.

[8]. Item abbates et praepositi Myechoviensis infulati per florenos quinquaginta.

Item quilibet beneficiatus de singulis beneficiis, quotquot quispiam habet in quibuscunque ecclesiis regni et terrarum Russiae, suam taxam solvet, singulariter inferius explicatam.

[9]. Praelati igitur metropolitanae Gneznensis et cathedralium ecclesiarum de singula praelatura, dignitate seu personatu per florenos decem.

[10]. Praelati in collegiatis maioribus, his videlicet: Sandomiriensi, Lanciensi, Visliciensi, Lomzensi, sancti Floriani apud Cracoviam, Kyelcensi, Sandecensi, Tharnoviensi, Crusviciensi, Vielunensi et Unyeioviensi, Curzeloviensi, necnon praepositi Skarbimiriensis et sancti Michaelis Cracoviensis de singula praelatura per florenos sex.

^{s-s} *W MK₁ opuszczono.*

^a *U J. Przyl., s. 956, tytuł ten brzmi: De contributione viritania seu censu capitum. J. Herburt, k. 64, zatytułował ten tekst: Contributio a singulis capitibus.*

^b *W MK₁, t. 37, k. 23v: tam terrestrium quam civilium. Poprawka pochodzi od O. Balzera.*

^c *O. Balzer (CIP, t. III, nr 241, s. 592), nadając temu tekstowi kształt ogólnopolski, podał: in palatinatu N.*

^{d-d} *Tak w MK₁, poprawnie powinno być: deodicatae, honorabiles, nobiles.*

^e *W MK₁: angitur.*